

MINISTER
PRACY I POLITYKI SPOŁECZNEJ

Warszawa, dn. 13 marca 2009r.

Jolanta Fedak

DRP-40413-32-MND/TW/2009

Prof. dr hab. Łukasz A. Turski

Centrum Fizyki Teoretycznej PAN
Wydział Matematyczno-Przyrodniczy
Szkoła Nauk Ścisłych
Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego

Szanowny Panie Profesorze,

Szanowni Państwo, Autorzy i Sygnatariusze listu otwartego do Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 24 lutego 2009r. w sprawie Klasyfikacji zawodów i specjalności.

Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej z uwagą i zrozumieniem przyjmuje wszelkie uwagi napływające ze strony osób fizycznych i prawnych na ręce ministra oraz podległych mu departamentów i biur urzędu, które dotyczą szeroko rozumianej działalności legislacyjnej i jej skutków. Napływające analizy, opinie, propozycje rozwiązań, wnioski i sugestie stanowią istotną przesłankę procesu decyzyjnego. W przypadku Klasyfikacji zawodów i specjalności można zdecydowanie stwierdzić, że jest to element nie tylko istotny, lecz wręcz kluczowy. To właśnie te napływające od Państwa sygnały obrazują dynamikę zmian zachodzących na współczesnym rynku pracy i wskazują, jakie działania korygujące należy podejmować w danym czasie i w ujęciu perspektywicznym. Dlatego też, dziękując za przywołany powyżej list otwarty, pragnę przybliżyć Państwu materię przedmiotu i w tym celu przedstawiam niniejszą informację:

I. Rys historyczny:

1. Potrzeba zewidencjonowania i uporządkowania zbioru zawodów i specjalności występujących na rynku pracy jest oczywista, tak ze względów poznawczych, jak i administracyjnych. Pierwsze próby klasyfikowania zawodów w Polsce po II wojnie światowej miały miejsce w latach 60-tych, kiedy to ówczesny Komitet Pracy i Płac opracował „Nomenklaturę zawodów i specjalności”. Po niespełna 20 latach jej obowiązywania ponownie przystąpiono do prac nad klasyfikowaniem zawodów. Wynikało to z zachodzących zmian w systemach organizacji pracy, wdrażania nowych technologii i rozwiązań technicznych, a co za tym idzie pojawienia się nowych zawodów i specjalności. Opracowana w 1981 roku Klasyfikacja weszła w

życie na mocy zarządzenia Nr 47 Ministra Pracy, Płac i Spraw Socjalnych z dnia 10 grudnia 1981 roku.

2. Kolejne lata, to kolejne zmiany na rynku pracy. Pojawiają się nowe zawody i specjalności, inne są eliminowane, inne się zmieniają. Ratyfikowanie przez Polskę w kwietniu 1991 r. Konwencji Nr 160 Międzynarodowej Organizacji Pracy dotyczącej statystyki pracy, zrodziło potrzebę usystematyzowania zawodów i specjalności oraz dostosowania naszej Klasyfikacji do Międzynarodowego Standardu Klasyfikacji Zawodów ISCO – 88, przyjętego na Międzynarodowej Konferencji Statystyki Pracy w 1987 roku i rekomendowanego do stosowania dla państw-członków MOP. Obecnie jest to grupa ponad 180 krajów.
3. Zapis dotyczący opracowania Klasyfikacji zawodów i specjalności wprowadzono do ustawy o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu z dnia 14 grudnia 1994 roku. Dawał on ministrowi właściwemu do spraw pracy delegację do określenia - w drodze rozporządzenia – klasyfikacji zawodów i specjalności dla potrzeb rynku pracy oraz zakresu jej stosowania. Stosowne rozporządzenie weszło w życie w maju 1995r. Określono w nim zakres stosowania klasyfikacji, a mianowicie:
 - pośrednictwo pracy i poradnictwo zawodowe,
 - szkolenie osób poszukujących pracy oraz dokształcanie pracowników,
 - ujednocianie nazewnictwa zawodów i specjalności występujących na rynku pracy,
 - gromadzenie danych do określania polityki zatrudnienia, kształcenia i szkolenia zawodowego,
 - prowadzenia badań, analiz, prognoz i innych opracowań dotyczących rynku pracy.

Załącznikiem do rozporządzenia była Klasyfikacja zawodów i specjalności zawierająca wówczas ponad 3000 pozycji - zawodów i specjalności - ujętych w 10 „grupach wielkich” zgodnie z metodologią przywołanego wyżej międzynarodowego standardu klasyfikowania zawodów. W tym samym czasie Prezes Głównego Urzędu Statystycznego w Zarządzeniu z dnia 28 lutego 1996r. w sprawie klasyfikacji zawodów i specjalności określił dwa dodatkowe kierunki zastosowania klasyfikacji, a mianowicie:

- jej zastosowanie przy zbieraniu danych w badaniach statystycznych statystyki publicznej prowadzonych przez służby statystyki publicznej,
- jej zastosowanie do porównań międzynarodowych.

5. Po kilku latach obowiązywania rozporządzenia do ministerstwa zaczęły napływać postulaty, sygnały, wnioski, informacje od szerokiej grupy użytkowników, dotyczące konieczności dokonania zmian w zakresie zawodów funkcjonujących na rynku pracy. Każda nowa propozycja umieszczenia zawodu w klasyfikacji jest starannie rozważana i musi być wystarczająco uzasadniona. Podjęto zatem prace nad nowym rozporządzeniem, głównie zaś nad nową listą zawodów i specjalności. Kolejna klasyfikacja weszła w życie rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 10 grudnia 2002 roku (Dz. U. Nr 222, poz. 1868). Zawierała ona wówczas 1636 zawodów/specjalności. Należy zdecydowanie zaznaczyć, że dokonywane w Klasyfikacji zmiany nie były jedynie przeniesieniem do aktu normatywnego arbitralnych efektów rozważań urzędników i ekspertów zawodoznawstwa, ale odzwierciedlały zmieniającą się sytuację na rynku pracy.

6. Dwa lata później, w dniu 8 grudnia 2004 roku weszło w życie kolejne rozporządzenie dotyczące klasyfikacji zawodów i specjalności (Dz. U. Nr 265, poz. 2644), przy czym należy zaznaczyć, że zmiany w stosunku do rozporządzenia z roku 2002 polegały przede wszystkim na wprowadzeniu kolejnych zawodów/specjalności, jakich pojawienie się odnotowano na rynku pracy. Kolejna wersja klasyfikacji objęła 1707 zawodów/specjalności.

7. Ostatnia ze zmian rozporządzenia nastąpiła w dniu 1 czerwca 2007r. (Dz.U. Nr106, poz. 728) i dotyczyła wprowadzenia nowych 63 pozycji do klasyfikacji.

Przedstawiając Państwu powyższy rys historyczny dotyczący klasyfikowania zawodów i specjalności w naszym kraju, pragnę wyraźnie zaznaczyć, że:

- począwszy od wydania rozporządzenia w sprawie klasyfikacji zawodów i specjalności w 1995 roku, aż do ostatniej zmiany wprowadzonej w 2007 roku, w pracach nad jej kształtem brali udział specjaliści z konkretnych dziedzin zawodowych - często wybitne autorytety w swoich dziedzinach, przedstawiciele partnerów społecznych (pracodawcy i związki zawodowe), reprezentanci stowarzyszeń i organizacji zawodowych zarejestrowanych zgodnie z wymogami polskiego systemu prawnego i urzędnicy poszczególnych resortów, opiniujący projekt rozporządzenia w trakcie procesu legislacyjnego. Specyfika tego aktu prawnego jakim jest klasyfikacja zawodów i specjalności – przede wszystkim jej bardzo szeroki zakres przedmiotowy - nie pozwala na to, by autorem był w tym przypadku jeden podmiot;
- dążeniem Autorów klasyfikacji – pracowników naukowych Instytutu Pracy i Spraw Socjalnych i ekspertów zewnętrznych było także - zarówno w przypadku klasyfikacji z 1995r., jak i w przypadku każdej kolejnej wersji – zapewnienie jej możliwie pełnej zgodności ze standardem ISCO-88. Zobowiązuje do tego ratyfikowanie przez Polskę konwencji Nr 60 Międzynarodowej Organizacji Pracy. W załączeniu do niniejszej informacji przedkładam do uprzejmej Państwa wiadomości kserokopię strony 51 Międzynarodowego Standardu Klasyfikowania Zawodów ISCO-88, która w szczególności dotyczy grupy zawodów 515 - *Astrologers, fortune-tellers and related workers*, i zawiera opisy zadań zawodowych wymienionych zawodów. Pragnę wyraźnie zaznaczyć, że w przywołanym tekście występuje słowo *occupation/occupations* (zawód/zawody). Nadmienię, że inne klasyfikacje narodowe zawierają również te i podobne pozycje, np. w bardzo rozbudowanej klasyfikacji amerykańskiej, która zawiera kilkanaście tysięcy zawodów/specjalności znajduje się kilkanaście pozycji z zakresu kwestionowanych w liście otwartym dziedzin;
- Rozwijające się na przestrzeni ostatnich dwudziestu lat w Europie i na świecie procesy migracyjne, w tym migracje o charakterze ekonomicznym determinują potrzebę przygotowywania i wprowadzania w życie instrumentów i narzędzi obsługi rynku pracy charakteryzujących się wspólną metodologią i w sposób możliwie jednolity odzwierciedlających opisywany stan rzeczy.

II. Stan obecny i planowane działania:

Obecnie obowiązuje rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 1 czerwca 2007r. zmieniające rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 8 grudnia 2004r. w sprawie klasyfikacji zawodów i specjalności dla potrzeb rynku pracy oraz zakresu jej stosowania (Dz.U. nr 106, poz. 728), które zawiera 1770 zawodów/specjalności.

Klasyfikacja zawodów i specjalności jest w swojej strukturze hierarchicznym układem stanowiącym wynik grupowania zawodów i specjalności występujących na rynku pracy w grupy elementarne, a te z kolei w bardziej zagregowane grupy średnie, duże i wielkie. Wszystkie grupy zawodów oraz zawody i specjalności oznaczone są symbolem (kodem cyfrowym). Liczba cyfr w danym symbolu (kodzie cyfrowym) określa rodzaj grupy. I tak:

- grupy wielkie - oznaczone są kodem 1-cyfrowym
- grupy duże – oznaczone są kodem 2-cyfrowym
- grupy średnie – oznaczone są kodem 3 cyfrowym
- grupy elementarne – oznaczone są kodem 4-cyfrowym.

Zawód lub specjalność oznaczone są kodem 6-cyfrowym, przy czym dwie końcowe cyfry kodu 6-cyfrowego są wyróżnikiem (numerem porządkowym) kolejności usytuowania zawodu lub specjalności w danej grupie elementarnej.

Klasyfikacja zawodów i specjalności opiera się na systemie pojęć, z których najważniejsze to:

- zawód,
- specjalność,
- kwalifikacje zawodowe,
- poziom kwalifikacji,
- specjalizacja kwalifikacji.

Pojęcia te są opisane w załączniku do przywołanego wyżej rozporządzenia. Podstawowym z nich jest pojęcie zawodu. Został on zdefiniowany jako zbiór zadań (zespół czynności) wyodrębnionych w wyniku społecznego podziału pracy, wykonywanych stale lub z niewielkimi zmianami przez poszczególne osoby i wymagających pogłębionej lub dodatkowej wiedzy i umiejętności), zdobytych w wyniku kształcenia lub praktyki. Wykonywanie zawodu stanowi źródło dochodu.

Klasyfikacja zawodów i specjalności uwzględnia cztery poziomy kwalifikacji. Są to dość szerokie poziomy zdefiniowane w oparciu o poziomy wykształcenia określone w Międzynarodowej Klasyfikacji Standardów Edukacyjnych - ISCED 97 (*ang. International Standard of Classification of Education*), przyjętej na 29 sesji UNESCO w 1997r.

W ubiegłym roku w Międzynarodowej Organizacji Pracy w Genewie zakończono prace nad zmianą międzynarodowego standardu ISCO-88, który wkrótce będzie rekomendowany państwom członkowskim przez Komisję Europejską (stosowne dokumenty są przygotowywane i uzgadniane).

W ciągu ostatnich dwudziestu lat od wprowadzenia powyższego standardu w życie, na rynkach pracy w Europie i na innych kontynentach nastąpiły istotne zmiany. Nowe technologie, rozszerzająca się globalizacja, nowe formy organizacji pracy, nowoczesne środki komunikacji społecznej – wszystko to spowodowało pojawienie się nowych zawodów,

zmiany wymogów kwalifikacyjnych, konieczność reform w systemach edukacji – zarówno szkolnej, jak i pozaszkolnej, a także zmiany struktury zawodowej na rynku pracy. Zmiana standardu ISCO-88 na ISCO-08 wpłynie i na polską klasyfikację gospodarczą, która podlega nowelizacji w cyklach 2-3 letnich. Planowane w roku 2009 prace nad opracowaniem nowej klasyfikacji obejmą w szczególności takie działania jak:

1. Rozpoznanie i analiza potrzeb organizacji i stowarzyszeń zawodowych działających w Polsce co do wprowadzenia nowych zawodów – nie ujętych w aktualnie obowiązującej KZiS.
2. Dokonanie analizy zawodów występujących na rynku pracy w oparciu o ogłoszenia prasowe – głównie dodatek „Praca” w Gazecie Wyborczej.
3. Dokonanie analizy porównawczej struktury obecnie obowiązującej KZiS z nowym standardem międzynarodowym ISCO-08 i przedstawienie proponowanej nowej struktury KZiS zgodnej z ISCO-08.
4. Włączenie do proponowanej nowej struktury KZiS zawodów ujętych w Klasyfikacji Zawodów Szkolnictwa Zawodowego.
5. Włączenie do proponowanej nowej struktury KZiS zawodów regulowanych.
6. Analiza i włączenie do nowej struktury KZiS zawodów i specjalności ujętych w wykazie propozycji zgłoszonych od czasu ostatniej aktualizacji KZiS do Departamentu Rynku Pracy MPiPS.

Nowa KZiS winna być wprowadzona w życie przed spisem powszechnym ludności, który będzie miał miejsce w 2011r.

III. Wróżbita w Klasyfikacji zawodów i specjalności.

Klasyfikacja zawodów i specjalności dla potrzeb rynku pracy, w skrócie zwana często klasyfikacją gospodarczą, obejmuje zawody i specjalności faktycznie występujące na rynku pracy. Klasyfikacja ta powinna zatem obiektywnie odzwierciedlać fakt istnienia zbioru zawodów wykonywanych przez osoby pracujące i rodzaje prowadzonych przez te osoby działalności, w tym także działalności uznawanych za niekonwencjonalne, np. paramedycznych, astrologicznych, spirytystycznych itp. Nie ma przy tym znaczenia, jaki jest status ontologiczny zawodu i istota wykonywanych zadań, przypisanych do niego. Klasyfikacja nie zakłada również przymusu korzystania z usług wykonawców poszczególnych zawodów. Oficjalne uznanie danego zawodu poprzez umieszczenie go w Klasyfikacji oznacza możliwość jego ewidencjonowania, głównie dla celów statystycznych. Wróżki, astrologowie i bioenergoterapeuci będą wykonywali swoje usługi niezależnie od tego, czy w Klasyfikacji znajdują się nazwy tych zawodów czy też zostaną z niej wyeliminowane. Jednak korzyści takiej eliminacji są wątpliwe, ponieważ spowodowałyby to niepełny czy też zubożony obraz struktury zawodów występujących na rynku pracy.

Umieszczenie zawodu w klasyfikacji oznacza jedynie, że taki zawód funkcjonuje na rynku pracy, niezależnie od tego, czy jest to zawód prawnie uregulowany, czy też nie. Klasyfikacji zawodów nie należy mylić z tzw. listą zawodów regulowanych, których wykonywanie jest określone przepisami prawnymi.

Zakładając, że każda osoba pracująca powinna znaleźć w klasyfikacji zawodów miejsce swojej przynależności zawodowej, uznać należy, że dotyczy to także osób wykonujących tak

kontrowersyjne zdaniem Państwa zawody, jak wróżbita, refleksolog, radiesteta, astrolog, czy bioenergoterapeuta.

Jak wcześniej wspomniano, Klasyfikacja zawodów i specjalności jest przede wszystkim wykorzystywana do prowadzenia badań statystycznych i sporządzania analiz rynku pracy, zatem brak w niej jakiegokolwiek z rzeczywiście występujących na rynku pracy zawodu/specjalności może znacznie zniekształcać obraz rzeczywistości.

MINISTER
Jolanta Fedak